

УДК 657.1

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-6-6>

Якименко-Терещенко Н.В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Давидюк Т.В.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Петрова І.А.

студентка навчально-наукового інститут економіки,
менеджменту та міжнародного бізнесу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Yakimenko-Tereschenko Natalia

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Economic Analysis and Accounting
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Davydiuk Tetiana

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economic Analysis and Accounting
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Petrova Irina

Student of the Educational and Scientific Institute of Economics,
Management and International Business
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ НА ЗАХОДИ З ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

ACCOUNTING OF COSTS FOR OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY MEASURES AT THE ENTERPRISE UNDER CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

У статті обґрунтовано теоретико-методичні засади механізму обліково відображення витрат підприємства на заходи з охорони праці. Проаналізовано статистичні дані щодо виробничого травматизму, зафіксованого на підприємствах, з деталізацією по областях. Узагальнено порядок відображення в системі бухгалтерському обліку витрат на засоби індивідуального захисту, спецхарчування й обов'язкові медогляди, навчання з питань охорони праці. Запропоновано методику відображення в обліку витрат на захист працівників підприємств від COVID-19. Розроблено форму внутрішнього звіту для відображення обсягу таких витрат, що дасть змогу управлінцям аналізувати динаміку та відхилення фактичних витрат компанії на заходи з охорони праці від запланованих, що сприятиме підвищенню обґрунтованості прийняття управлінських рішень щодо ефективності заходів з охорони праці.

Ключові слова: підприємство, охорона праці, витрати на заходи з охорони праці, бухгалтерський облік, соціальна звітність.

В статье обоснованы теоретико-методические основы механизма учетного отражения расходов предприятия на мероприятия по охране труда. Проанализированы статистические данные по производственному травматизму на предприятиях с детализацией по областям. Обобщен порядок отражения в системе бухгалтерского учета затрат на средства индивидуальной защиты, спецпитание и обязательные медосмотры, обучение по вопросам охраны труда. Предложена методика отражения в учете затрат на защиту работников предприятий от COVID-19. Разработана форма внутреннего отчета для

отображения суммы таких расходов, что позволит управленцам анализировать динамику и отклонения фактических затрат компании на мероприятия по охране труда от запланированных, что будет способствовать повышению обоснованности принятия управленческих решений по эффективности мероприятий по охране труда.

Ключевые слова: предприятие, охрана труда, затраты на мероприятия по охране труда, бухгалтерский учет, социальная отчетность.

At the current stage of economic development the state supervision and control of organization of labor protection at employers is increasing. The success of the enterprise depends on observance of safety requirements, workers' health and conditions at the workplace. The task of the head of the company to implement measures for labor protection. These include minimizing the likelihood of injury or illness of employees of enterprises while providing comfort for increased productivity. Certain changes in the organization of labor are also due to the fact that managers have to ensure safe working conditions for employees in connection with the activities in the COVID-19 pandemic, the introduction of restrictive measures in Ukraine. The existing system of accounting for expenditure on occupational safety measures is imperfect, it does not allow to achieve an economic effect per unit cost. The purpose of this study is due to the insufficient level of development of issues of organization and methods of reflection in the accounting of expenses for labor protection measures at domestic enterprises to increase their social responsibility. The purpose of the study is to substantiate the theoretical provisions and develop practical recommendations for improving the accounting of expenditure on occupational safety measures. The article includes the developed theoretical and methodological foundations of the mechanism for reflecting in the accounting of enterprise expenses for labor protection measures. Also, statistical data on industrial injuries at enterprises by regions of Ukraine were analyzed in the article. The procedure for reflecting in the accounting system the costs of personal protective equipment, special meals and mandatory medical examinations, training on labor protection issues was developed. The method of reflection in the accounting of expenses for protection of employees of enterprises from COVID-19 is offered. A form of internal report for displaying such expenses is proposed. It will allow managers to analyse the dynamics and deviations of the company's actual expenses on occupational safety measures from the planned ones. It will also improve the validity of managerial decisions on the effectiveness of occupational safety and health measures.

Keywords: enterprise, labor protection, expenditure on occupational safety measures, accounting, social reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки державний нагляд і контроль над організацією охорони праці у роботодавців посилюються, а успіх діяльності підприємства залежить від суворого дотримання встановлених вимог безпеки, охорони здоров'я працівників та умов праці на робочому місці. Певні зміни в організації праці також зумовлені ще й тим, що керівники підприємств повинні забезпечувати безпечні умови праці працівникам у зв'язку з веденням діяльності в умовах пандемії COVID-19, запровадженням обмежувальних заходів в Україні. Існуюча система обліку витрат на заходи охорони праці недосконала, вона не дає змоги досягти економічного ефекту на одиницю витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблему обліку соціальних витрат, у тому числі витрат на охорону праці і техніку безпеки, вивчали Й.Я. Даньків, С.В. Зеленко, О.І. Коблянська, О.Г. Ронська, К.І. Самчук, К.В. Шиманська. Недостатнє розроблення питань щодо організації та методику відображення в обліку витрат на заходи з охорони праці на вітчизняних підприємствах для підвищення їх соціальної відповідальності зумовило мету дослідження.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку витрат на заходи з охорони праці.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Заходи з охорони праці передбачають створення

в процесі роботи безпечних технічних та санітарно-гігієнічних умов для працівників підприємств. Такі заходи мають соціальне значення, що включають охорону життя та здоров'я працівника, збереження працездатності, трудового довголіття працівника, гуманізацію праці. Проте з погляду економічних аспектів охорона праці має економічне значення, що передбачає скорочення втрат робочого часу, економію фонду соціального страхування, зростання продуктивності праці працівників унаслідок зменшення виробничого травматизму та професійних захворювань за умови ретельної організації заходів з охорони праці на підприємстві.

Охорона праці передбачає запровадження безпечних умов праці, виявляє можливі причини нещасних випадків, професійних захворювань, аварій, вибухів, пожеж, розробляє систему заходів для створення сприятливих умов праці працівникам компаній.

Завдання керівника компанії – запровадити заходи з охорони праці, що полягають у мінімізації ймовірності пошкодження або захворювання працівників підприємств з одночасним забезпеченням комфорту для зростання продуктивності праці.

Виникнення виробничого травматизму є наслідком неналежного виконання і дотримання заходів з охорони праці на підприємстві (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, протягом 2019 р. на підприємствах зареєстровано 80 випадків смертельного травматизму, що на 13 випадків більше (19%), ніж за попередній рік. Зростання нещасних випадків зі смертельними наслідками, що виникли внаслідок у т. ч. падіння з висоти, травмування обладнанням, отримання травм від падіння дерев, гілок, зареєстроване на підприємствах Вінницької, Харківської, Волинської, Сумської, Чернівецької, Київської, Львівської та Тернопільської областей.

Фахівці Міжнародної організації праці (МОП) підрахували, що економічні витрати, пов'язані з нещасними випадками, становлять 1% світового валового національного продукту. На ці кошти орієнтовно можна забезпечити харчування протягом року близько 75 млн людей [2].

Переглянути керівництво компаній своє ставлення до профілактики виробничого травматизму працівників задля недопущення ймовірного їх зараження новим вірусом змусили пандемія COVID-19, що охопила весь світ, та запровадження карантинних заходів, у т. ч. і в Україні, адже здоров'я та життя найманих працівників напряму залежать від відповідального відношення роботодавців до заходів з охорони праці на підприємстві.

За розрахунками Німецької ради підприємців, наслідки нещасних випадків коштують у 10 разів дорожче, ніж вартість заходів щодо їх попередження [2].

Отже, аварії та нещасні випадки на підприємстві призводять до загибелі працівників, на підготовку яких держава витрачає багато коштів. Заходи з охорони праці є важливими для підприємств з економічного погляду, оскільки вони можуть не лише зберегти працівникам їх життя та здоров'я, а й забезпечити високу продуктивність праці, зниження витрат на оплату лікарняних, компенсацій за важкі та шкідливі умови праці.

Питання щодо заходів з охорони праці є актуальними, про що свідчить проблематика, яку піднімають у дослідженнях науковці. Проведений огляд літературних джерел свідчить про те, що одна частина дослідників значну увагу приділяє питанням відображення в бухгалтерському обліку витрат на заходи з охорони праці на підприємствах. Так, О.Г. Ронська [3] основну увагу приділяє питанням щодо створення забезпечення витрат на заходи з охорони праці керуючим положеннями П(С)БО 11 «Зобов'язання»; О.І. Коблянська [4] акцентує на необхідності відображення в обліку компенсаційних виплат працівникам за придбання ними спецодягу та інших засобів індивідуального захисту, якщо встановлений нормами строк видачі цих засобів порушено і працівник був змушений придбати їх за власний кошт.

Проте в останні роки науковці зауважують на необхідності ведення соціального обліку та формування соціальної звітності, де важливим є питання щодо охорони праці [5–9]. Зумовлено це тим, що в останні роки багато вітчизняних компаній (наприклад, ТОВ «Кабель-Воля», агропромхолдинг «Астарт-Київ» та ін.) підтримують ідеї корпоративної соціальної відповідальності та на добровільній основі формують соціальну звітність. Одним із напрямів реалізації корпоративної соціальної відповідальності щодо трудових відносин є охорона здоров'я та безпечні умови праці, складниками якого є: охорона праці та техніка безпеки; підтримка належних санітарно-гігієнічних умов праці; медичне обслуговування працівників та їхніх сімей; профілактика професійних захворювань; забезпечення лікувально-реабілітаційних заходів; створення ергономічних робочих місць; підтримка материнства та дитинства; медичне страхування.

Вітчизняні дослідники під час розкриття питань щодо соціального обліку акцентують на таких його

об'єктах, як соціальні витрати на законодавчо визначений соціальний пакет, охорону праці та техніку безпеки, утримання об'єктів соціальної сфери.

Більшість європейських країн створює умови для впровадження корпоративної соціальної відповідальності. Так, компанії Франції, акції яких котируються на біржі, з 2003 р. зобов'язані надавати соціальний звіт з охорони праці, оцінювати ступінь відповідності їхньої діяльності принципам і стандартам, затвердженим у деклараціях Міжнародної організації праці (МОП). Такі ж компанії у Великій Британії також формують обов'язковий корпоративний соціальний звіт, в якому, крім інформації про трудові відносини, містяться дані про охорону здоров'я, соціальні ризики, клієнтську базу, вплив на місцеву спільноту, дотримання прав людини і корінних народів [10].

Таким чином, проведений огляд наукових джерел намітив великий обсяг проблем, які потребують негайного вирішення питання витрат на охорону праці працівників вітчизняних підприємств. Особливу увагу звертає на себе питання відображення в бухгалтерському та податковому обліку витрат підприємства, пов'язаних з охороною праці працівників підприємства.

Витрати на заходи з охорони праці на підприємствах включають: витрати на засоби індивідуального захисту (далі – ЗІЗ), спецхарчування і обов'язкові медогляди, витрати на навчання з питань охорони праці, а також витрати на захист працівників від коронавірусу. Розглянемо порядок відображення в обліку таких витрат.

Оприбуткування спецодягу, строк служби якого не перевищує одного року, відображається у складі запасів на рахунку бухгалтерського обліку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» (в дебеті), а списання внаслідок передачі в експлуатацію їх вартість списується на витрати з кредиту рахунку 22 у дебет бухгалтерських рахунків, призначених для відображення в обліку витрат (23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати»).

Щодо документального забезпечення руху ЗІЗ, то видача працівникам та повернення ними спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту фіксується в особовій картці, яка ведеться в розрізі кожного працівника, якого забезпечує підприємство ЗІЗ, а також у відомості обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та інших ЗІЗ (у разі звільнення працівника та повернення ним ЗІЗ, придатних ще до використання).

Якщо ж спецодяг, спецвзуття та інші ЗІЗ мають строк служби більше одного року, то в бухгалтерському обліку такі ЗІЗ відображаються у складі основних засобів чи малоцінних необоротних матеріальних активів. Рахунок бухгалтерського обліку залежить від вартісного критерію, встановленого в Положенні про облікову політику підприємства. Тобто у разі неперевищення вартості спецодягу такого вартісного критерію він обліковується на субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» (МНМА), а спецодяг, вартість якого перевищує вартісний критерій, установлений обліковою політикою компанії, він обліковується на субрахунку 109 «Інші основні засоби».

Для відображення в обліку витрат на догляд та обслуговування спецодягу призначено рахунки об-

ліку витрат, на які списується вартість виданого працівникам спецодягу, спецвзуття та інших ЗІЗ (Д-т 23, 91 – К-т 209, 661, 685).

У бухгалтерському обліку вартість продуктів спецхарчування належить до запасів, а тому вони обліковуються згідно з П(С)БО 9 «Запаси», при цьому кожне підприємство забезпечує контроль їх придбання і видачі шляхом оперативного обліку руху таких запасів не лише у вартісному, а й у кількісному виразі.

Відображення в бухгалтерському обліку витрат на забезпечення працівників лікувально-профілактичним харчуванням залежатиме від його виду.

Право на отримання безкоштовного молока мають робітники, які працюють на роботах, де у профілактичних цілях рекомендується вживати молоко або інші рівноцінні харчові продукти у разі перевищення гранично допустимих концентрацій цих речовин на робочому місці.

Видача та споживання молока або харчових продуктів, рівноцінних молоку (кефір, кисляк, газована солоня вода та ін.) відбувається у буфеттах, їдальнях або спеціально обладнаних відповідно до санітарно-гігієнічних вимог приміщеннях. Видають спецхарчування за затвердженими місячними списками окремо кожній особі під розпис або за талонами (абонементами) встановленого зразка [11].

Витрати на придбання підприємством для своїх працівників спецхарчування в бухгалтерському обліку відображають на субрахунку 209 «Інші матеріали», а списання відображається на витратних рахунках. Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [12], вартість молока, газованої підсоленої води, а також послуг підприємств громадського харчування з приготування гарячих сніданків відноситься на собівартість продукції, що виготовляється, або включається до складу витрат підприємства (залежно від виконуваних працівником функцій) та відображається за дебетом рахунків: 23 «Виробництво»; 91 «Загально-виробничі витрати»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Надані продукти списують за списками або відомостями про видачу спецхарчування, за якими спецхарчування надається або під розпис, або з додаванням використаних талонів (абонементів).

Підприємства також повинні забезпечувати працівникам проведення обов'язкових медоглядів, витрати на здійснення таких заходів покриваються за рахунок підприємства.

До витрат на заходи з охорони праці відносяться витрати на навчання з питань охорони праці. У бухгалтерському обліку вартість такого навчання включається до складу виробничої собівартості продукції (рахунки 23 «Виробництво»; 91 «Загально-виробничі витрати») або до поточних витрат діяльності (рахунки 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності») залежно від місця роботи працівника, якого навчають.

В Україні в 2020 р. для фінансування додаткових видатків на охорону здоров'я та соціальних видатків, безпосередньо пов'язаних з пандемією COVID-19, було створено Фонд боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою

коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками. Станом на 20 листопада 2020 р. з Фонду боротьби з COVID-19 використано 41 млрд грн, що становить 62% від загальної суми в 66 млрд грн. 0,8 млрд грн із цього фонду використано на виплату допомоги на дітей фізичним особам – підприємцям, які вибрали спрощену систему оподаткування і належать до першої та другої груп платників єдиного податку [13].

COVID-19 вніс свої корективи в діяльність підприємств, зокрема до витрат на заходи з охорони праці додалися і витрати на захист працівників від коронавірусу, особливо це стосується підприємств, що реалізують продукти харчування або лікарські засоби, адже такі заходи дадуть змогу зберегти життя та здоров'я працівників підприємств. Такі підприємства зобов'язані проводити профілактичні заходи: вимірювати температуру працівникам, забезпечувати їх антисептичними та дезінфікуючими засобами, засобами індивідуального захисту (маски/респіратори для обличчя, медичні рукавички, захисні костюми тощо), послугами на тестування працівників на COVID-19.

Проаналізуємо порядок відображення в бухгалтерському обліку витрат на витрати на захист працівників від коронавірусу (табл. 2).

Таким чином, проведений аналіз методики бухгалтерського обліку витрат на заходи з охорони праці на підприємстві свідчить, що переважно більшість таких витрат призначено для забезпечення працівникам безпечних умов праці, які визначені не лише законодавчими нормами. Проте працівники та роботодавці положеннями колективного договору можуть розширити той перелік витрат на заходи з охорони праці, що жорстко регламентований законодавством. Головне завдання бухгалтерських служб полягає у своєчасному відображенні таких витрат у бухгалтерському обліку. Викликом для бухгалтерів стали витрати підприємств на захист працівників від коронавірусу. Проте важливо визначитися з напрямками таких витрат та застосувати діючу методику бухгалтерського обліку до них.

Проведене дослідження свідчить, що для підприємства основним об'єктом бухгалтерського обліку таких заходів є витрати на охорону праці, що впливають на статті балансу, оскільки охоплюють рух необоротних (основні засоби, малоцінні необоротні матеріальні активи) та оборотних (виробничі запаси, малоцінні та швидкозношувані активи, готова продукція та ін.) активів.

Цілком погоджуємося з думкою К.І. Самчук, яка відзначає: «Запити, які генерує управлінський персонал до системи бухгалтерського обліку щодо охорони праці, спрямовані на отримання інформації щодо величини витрат, їх доцільності, відповідності нормам та ефективності, зміни у складі активів та пасивів, викликані здійсненням заходів з охорони праці» [14].

Оскільки обсяг витрат на охорону праці підприємств повинен бути не менше 0,5% фонду оплати праці за попередній рік, то для більшості підприємств потрібно формувати бюджет таких витрат для планування їх обсягу на бюджетний період, адже ці витрати не лише впливають на зміну статей оборотних/необоротних активів, а й потребують плануван-

Відображення в обліку витрат на захист працівників підприємств від коронавірусу

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	дебет рахунку	кредит рахунку
Облік безконтактних (інфрачервоних) термометрів		
Придбання безконтактних (інфрачервоних) термометрів (строк корисного використання понад 1 рік)	106 «Інструменти, прилади та інвентар» або 112 «Малоцінних необоротних матеріальних активів»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Нарахування амортизації на безконтактні (інфрачервоні) термометри	15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» (залежно від напрямку використання)	131 «Знос основних засобів» або 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»
Придбання безконтактних (інфрачервоних) термометрів (строк корисного використання менше 1 року)	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Передача в експлуатацію безконтактних (інфрачервоних) термометрів (строк корисного використання менше 1 року)	15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» (залежно від напрямку використання)	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
Облік антисептичних та дезінфікуючих засобів, засобів індивідуального захисту		
Придбання антисептичних та дезінфікуючих засобів	209 «Інші матеріали»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Витрачання антисептичних та дезінфікуючих засобів	92 «Адміністративні витрати» або 949 «Інші витрати операційної діяльності»	209 «Інші матеріали»
Придбання засобів індивідуального захисту (маски/респіратори для обличчя, медичні рукавички, захисні костюми та ін.)	209 «Інші матеріали»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Витрачання засобів індивідуального захисту (маски/респіратори для обличчя, медичні рукавички, захисні костюми та ін.)	92 «Адміністративні витрати» або 949 «Інші витрати операційної діяльності»	209 «Інші матеріали»
Облік тестування працівників на COVID-19		
Витрати оплати послуг на тестування працівників на COVID-19	92 «адміністративні витрати» або 949 «Інші витрати операційної діяльності»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»

Джерело: власна розробка

ня статей витрат грошових коштів компанії. Напрямом удосконалення відображення у звітності витрат на заходи з охорони паці є складання для потреб управлінців внутрішньої звітності у розрізі видів витрат на заходи з охорони праці компанії.

Під час проведення внутрішнього контролю увага керівництва повинна бути зосереджена також і на ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку на підприємстві в частині обліку витрат на заходи з охорони праці. Оскільки чинними нормативно-правовими актами не встановлено чіткого переліку первинних документів щодо підтвердження понесених витрат на заходи з охорони праці, то для таких документів пропонуємо формувати звіт, що стане в нагоді бухгалтерській службі та сприятиме систематизації інформації не лише про планові та фактичні обсяги витрат на заходи з охорони праці, а й перелік підтверджуючих первинних документів (табл. 3).

Такий внутрішній звіт, на нашу думку, повинен містити також інформацію про місця виникнення, що посилить відповідальність керівників відповідних структурних підрозділів підприємств за проведення таких заходів, та обсяг витрат на їх проведення, а після завершення бюджетного періоду дасть змогу аналізувати рівень відхилень фактичних витрат від запланованих, їх динаміку, що сприятиме підвищенню аналітичності даних про витрати компанії на заходи з охорони праці.

Такий звіт буде корисним компаніям і під час формування нефінансових звітів (звітність зі сталого розвитку, корпоративна соціальна звітність), оскільки сфера такої звітності включає інформування щодо екології, охорони праці, розвитку персоналу та ін. Корпоративна соціальна звітність сприятиме інформуванню співробітників із питань витрат компанії на заходи з охорони праці.

Запропонована форма внутрішнього звіту про обсяг планових та фактичних витрат на заходи з охорони праці підприємства

Перелік заходів з охорони праці	Термін виконання		Сума витрат, тис грн		Особа, відповідальна за виконання заходу		Первинний документ, що підтверджує виконання заходу
	план	факт	план	факт	структурний підрозділ	посада, ПІБ фахівця	
Забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та засобами індивідуального захисту							
Проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам із питань охорони праці							
Проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці працівників у процесі трудової діяльності							
Надання працівникам спеціального харчування							
Проведення медичного огляду працівників							
Проведення заходів щодо захисту працівників підприємств від коронавірусу							

Джерело: власна розробка

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок. У роботі вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розроблення та наукового обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів до бухгалтерського обліку витрат на заходи з охорони праці на підприємстві як управлінського інструменту підвищення соціальної відповідальності вітчизняних підприємств.

Проведений огляд методики бухгалтерського обліку витрат підприємства на заходи з охорони праці свідчить, що переважну більшість таких витрат призначено для забезпечення працівникам безпечних умов праці, які визначені не лише законодавчими нормами. Головне завдання бухгалтерії полягає у своєчасному відображенні таких витрат в обліку. Викликом для бухгалтерів стали витрати підприємств на захист працівників від коронавірусу.

Розроблено форму внутрішнього звіту про обсяг планових та фактичних витрат на заходи з охорони праці підприємства, що сприятиме систематизації інформації про планові та фактичні обсяги витрат на заходи з охорони праці. Такий внутрішній звіт містить також інформацію про місця виникнення, що посилить відповідальність керівників відповідних структурних підрозділів підприємств за проведення таких заходів, та обсяг витрат на їх проведення, дасть змогу аналізувати рівень відхилень фактичних витрат від запланованих, їх динаміку, що сприятиме підвищенню аналітичності даних про витрати компанії на заходи з охорони праці.

Перспективним напрямом досліджень є питання щодо відображення у соціальній звітності витрат на заходи з охорони праці, оскільки така відкритість підприємств до користувачів такої звітності підвищуватиме лояльність працівників, сприятиме створенню ефективної системи їх мотивації, формуванню позитивного іміджу компанії щодо підтримки своїх працівників.

ренню ефективної системи їх мотивації, формуванню позитивного іміджу компанії щодо підтримки своїх працівників.

Бібліографічний список:

1. Виробничий травматизм в Україні за 2019 рік : вебсайт. URL: <https://www.sop.com.ua/news/2424-virobnichiy-travmatizm-v-ukrani-za-2019-rk> (дата звернення: 16.10.2020).
2. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном : вебсайт. URL: <https://zlochiv.net/suchasnyy-stan-okhorony-pratsi-v-ukraini-ta-za-kordonom/> (дата звернення: 16.10.2020).
3. Ронська О.Г. Методика відображення працезахоронних витрат в управлінському обліку. *Вісник асоціації докторів філософії України*. 2015. № 01. URL: <http://aphd.ua/publication-35/> (дата звернення: 20.11.2020).
4. Коблянська О.І., Бучма В.С. Актуальні аспекти обліку спецодягу та засобів індивідуального захисту. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 2. С. 28–31.
5. Скоробогатий Я.П., Бужанська М.В. Соціальна відповідальність бізнесу як підґрунтя безпеки та охорони праці сучасних підприємств. *Вісник ЛТЕУ. Технічні науки*. 2016. № 16. С. 138–142.
6. Омецінська І. Облік як інформаційна база для реалізації соціальної політики в управлінні підприємством. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 125–132.
7. Глебова А.О., Маховка В.М., Шулігін С.А. Стратегія корпоративної соціальної відповідальності: формування та реалізація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 22. Ч. 1. С. 52–57.
8. Руденко О.В., Кондратюк О.М., Горєва А.С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. С. 104–109.

9. Левицька С.О. Соціальний облік: методичний підхід та організаційне забезпечення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 797. С. 255–262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_797_36 (дата звернення: 20.10.2020).
  10. Іваницька О.М., Іваницький О.В. Регулювання процесів запровадження соціальної відповідальності бізнесу: досвід розвинених країн та уроки для України. *Стратегія розвитку України*. 2015. № 2. С. 23–28.
  11. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2695-XII (2695-12) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
  12. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від 31.12.1999 № 318 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
  13. З Фонду боротьби з COVID-19 уже використано 62% коштів. *Міністерство фінансів*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/z-fondu-borotbi-z-covid-19-uzhe-vikoristano-62-koshtiv-minfin> (дата звернення: 09.12.2020).
  14. Самчук К.І. Облікове забезпечення управління витратами на охорону праці: правове поле та напрями удосконалення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 1(36). С. 195–206.
- References:**
1. Vyrobnychyj travmatyzm v Ukraini za 2019 rik: veb-sajt. URL: <https://www.sop.com.ua/news/2424-virobnichiy-travmatyzm-v-ukrani-za-2019-rk> (accessed 16 October 2020).
  2. Suchasnyj stan okhorony praci v Ukraini ta za kordonom: veb-sajt. URL: <https://zolochiv.net/suchasnyy-stan-okhorony-pratsi-v-ukraini-ta-za-kordonom/> (accessed 16 October 2020)
  3. Ronsjka O. G. (2015) Metodyka vidobrazhennja praceokhoronnykh vytrat v upravlinsjkomu obliku [Methods of reflecting labor costs in management accounting]. *Bulletin of the association of doctors of philosophy of Ukraine*, no. 01. URL: <http://aphd.ua/publication-35/> (accessed 20 October 2020).
  4. Kobljansjka O. I., Buchma V. S. (2011) Aktualjni aspekty obliku specodjaghu ta zasobiv indyvidualjnogho zakhystu [Actual aspects of accounting for overalls and personal protective equipment]. *Accounting and Finance of Agro Industrial Complex*, no. 2, pp. 28–31.
  5. Skoroboghatyj Ja. P., Buzhansjka M. V. (2016) Socialjna vidpovidaljnistj biznesu jak pidgruntja bezpeky ta okhorony praci suchasnykh pidpryjemstv [Social responsibility of business as a basis for safety and labor protection of modern enterprises]. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Technical sciences*, no. 16, pp. 138–142.
  6. Omecinsjka I. (2017) Oblik jak informacijna baza dlja realizacii socialjnoji polityky v upravlinni pidpryjemstvom [Accounting as an information base for the implementation of social policy in enterprise management]. *Herald of Ternopil National Economic University*, no. 4, pp. 125–132.
  7. Ghlebova A. O., Makhovka V. M., Shulyghin S. A. (2018) Strateghija korporativnoji socialjnoji vidpovidaljnosti: formuvannja ta realizacija [Corporate social responsibility strategy: formation and implementation]. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, vol. 22, no. 1, pp. 52–57.
  8. Rudenko O. V., Kondratjuk O. M., Ghorjeva A. S. (2020) Socialjna vidpovidaljnistj biznesu: sutnistj, oblikovoj aspekt ta nefinansova zvitnistj [Corporate social responsibility: essence, accounting aspect and non-financial reporting]. *Efektynna ekonomika*, no 11, pp. 104–109.
  9. Levycjka S. O. (2014) Socialjnij oblik: metodychnyj pidkhid ta orghanizacijne zabezpechennja [Social accounting: methodological approach and organizational support]. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, no. 797, pp. 255–262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_797_36 (accessed 20 October 2020).
  10. Ivanycjka O. M., Ivanyckyj O. V. (2015) Reghuljuvannja procesiv zaprovadzhennja socialjnoji vidpovidaljnosti biznesu: dosvid rozvynenykh krajijn ta uroky dlja Ukrainy [Regulation of processes of introduction of social responsibility of business: experience of the developed countries and lessons for Ukraine]. *Strategy of Ukraine*, no. 2, pp. 23–28.
  11. Pro okhoronu praci: Zakon Ukrainy vid 14.10.1992 r. no. 2695-XII (2695-12) / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (accessed 20 October 2020).
  12. Vytraty: Polozhennja (standart) bukhghalterskjogho obliku 16 vid 31.12.1999 r. no. 318 / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (accessed 20 October 2020).
  13. Z Fondu borotjby z COVID-19 uzhe vykorystano 62% koshtiv: veb-sajt Ministerstva finansiv. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/z-fondu-borotbi-z-covid-19-uzhe-vikoristano-62-koshtiv-minfin> (accessed 09 December 2020).
  14. Samchuk K. I. (2017) Oblikove zabezpechennja upravlinnja vytratamy na okhoronu praci: pravove pole ta naprjamky udoskonalennja [Accounting management of labor protection costs: the legal field and areas for improvement]. *Problems of Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis*, vol. 1(36), pp. 195–206.